

TÂRGURILE COMUNALE – IMAGINEA TRIDIMENSIONALĂ A CAPITALISMULUI DE TIP RURAL.

Piața țărănească¹, în înțelesul ei rural, și nu în accepțiunea zonelor din piețele urbane agroalimentare rezervate producătorilor țărani și nețărani unde aceștia își vând produsele, este o formă de comerț, care mixează reguli tradiționale cu unele ceva mai evoluat preluate prin imitații din comerțul orășenesc.

Cu adevărat această piață este în esența ei o formă de comerț, dar de comerț original, cu începuturi ce plonjează adâns în timp și asupra cărora istoricii încearcă să lege frânturi de informații într-o construcție care dobândește consistență documentară ceva mai târziu, respectiv după veacul al XVII-lea.

În termeni concreți «târgurile comunale» sau «târgurile sătești» sau «târgurile țărănești» după cum erau cunoscute în trecut cel mai des aceste forme de comerț, au avut, în timp, și alte denumiri precum, «oboarele de vite», «bâlciurile», «nedeele» sau «iarmaroacele».

În prezent, uzual, se folosesc formele prescurtate precum cea de «târg» în situația când acesta se desfășoară în comunitățile rurale sau formula modernă de «piață», situație când, locația activității respective este într-un oraș sau comună ceva mai mare.

O definiție a ceea ce înseamnă târg sau piață, în sens tradițional, o întâlnim în Marea Enciclopedie Agricolă vol. V *“TÂRG (...) reprezintă învoiala între două părți – doi oameni sau chiar mai mulți – între ei, - privind vinderea – cumpărarea a unor obiecte, lucruri, mărfuri, animale, produse etc., la un preț convenit în mod verbal sau scris, cu sau fără alte condițiuni decât cele convenite verbal în momentul săvârșirii târgului. Cel care are ceva de vânzare, neavând puțința de a-și anunța sau înfățișa marfa; iar cel care are nevoie de ea, neștiind de unde să și-o procure, - și unul și altul se duc într-o localitate comună, știută de toți, unde întâlnindu-se, își pot satisface reciproc nevoile care i-a adus acolo. T. poate fi încheiat imediat, cu bani gata, la cursul zilei; la termen, pe preț achitat la încheierea, cu predarea mărfii la o epocă determinată; pe credit, cu predarea mărfii imediat, și achitarea prețului la termen g. Piață – locul și acțiunea aceasta chiamă t. târguală – tocmeală, precupețire, învoială, etc. Înainte vreme această acțiune se făcea din inițiative proprii și fără nicio intervenție din partea autorităților. Cu timpul, activitatea t. dezvoltându-se și*

¹ În prezentul material referirile vor fi strict legate de piețele, respectiv, târgurile cu activitate exclusiv în mediul rural. Au fost excluse din studiul piețele agroalimentare, precum și târgurile țărănești de orice fel, care se desfășoară în orașe.

luând proporții însemnate, acțiunea și administrarea acestor t. a căpătat o organizație specială, capabilă să introducă ordine, rânduială, și dreptate. Rezolvarea pricinilor care se ivesc în exercitarea funcțiunei acestor târguri, din tranzacțiile ce se dezvoltă în interesul lor, este supusă legilor speciale.”²

Târgurile au apărut, în mod natural, determinate de nevoia de schimb, încă din perioadele timpurii ale economiei preindustriale, la intersecția unor rute de negoț cu mărfuri și animale. Locurile respective, obiectiv, se aflau în apropierea unor așezări umane, care, pe măsura trecerii timpului au concentrat o bună parte din viața economică din zonă. Aceasta le-a dat posibilitatea să devină în multe cazuri comunități urbane cu statut de orașe sau comune ceva mai mari. Aici exemplele sunt numeroase, iar ideea de a încerca listarea lor ar însemna că nu trebuie omis nici un oraș, mai mare s-au mai mic, cu minime rădăcini istorice.

Afluența mărfurilor urma căile naturale de pe traseele geografice cu accesibilitate mai mare, de cele mai multe ori, cu mișcări pe rute consacrate, astfel: a producătorilor din munte și deal, către câmpie și, invers, a celor din zonele de baltă și șes.

Muntenii ofereau lemne și produse din lemn, fructe, țuică, animale, de regulă erbivore, blănuri și altele, iar cei din zonele de șes și baltă urcau către deal și munte cu cereale, legume, pește, sărat sau afumat.

O categorie specială o reprezentau meșteșugarii care erau nelipsiți de la mai toate târgurile, bâlciurile și oboarele, indiferent de locul unde se aflau acestea. În mod evident și mărfurile puse în vânzare de aceștia respectau cererea clienților, care era determinată de specificul economic al zonei respective. Meșteșugarii cei mai des întâlniți erau olarii, vărarii, dogarii, rotarii, dulgherii, tâmplarii, pietrarii, croitorii, pielarii, cojocarii și alții.

Însoțitorii constanți ai meșteșugarilor erau artizanii, dominați, de regulă, de etnia romă, care ofereau produse de divertisment, podoabe, obiecte casnice și altele.

Dar toată această lume era dominată de negustori, care își impuneau prin puterea banilor voința atât în vânzarea, cât și în cumpărarea mărfurilor. Economic, prezența acestei categorii nu trebuie judecată prin rezultatele negocierilor care de regulă erau în defavoarea producătorilor sau a meșteșugarilor, ci prin capacitatea lor de a mișca mărfurile dintr-o zonă în alta, dar mai ales prin abilitățile lor de a acumula capital, capital care, ceva mai târziu,

² Marea Enciclopedie Agricolă, vol. V, Editura PAS, București, 1943, p.638

respectiv în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, a fost una din sursele de lansare a capitalului industrial autohton.

O imagine cuprinzătoare a târgului comunal o întâlnim magistral redată tot în Marea Enciclopedie Agricolă³ (vol. V, pg. 638-640). În fapt, din textul redat mai jos, putem desprinde multe din acțiunile ce trebuie întreprinse în direcția valorificării potențialului economic al acestei forme de comerț pentru relansarea satului românesc.

“T. se țin pe un teren nivelat, curat, împrejmuit, prevăzut cu clădirile și instalațiile de rigoare, pentru a da puțința să funcționeze biroul comisiuni și secretarului unui t.; să fie prevăzut cu sălile necesare pentru prezentarea și păstrarea mărfurilor: să fie prevăzute cu adăposturi pentru oameni și animale, să aibă cântare, bascule, samovare, instalații de apă și canalizare, de lumină, edilitate, etc., astfel, că, din primitive și desorganizate, au devenit, în cele mai multe părți, adevărate piețe publice, unde se pot încheea, sub auspiciile legilor, ori ce fel de tranzacții.

T. s-au specializat mai ales, în afaceri de cereale, mărfuri și animale; ele se deschid la perioade, zile sau ore fixe și funcționează după legea burselor de comerț, depinzând ca administrație, de Camerele de comerț; sunt conduse de comisiuni, secretari de control, având și mijlocitori autorizați pe baze de regulamente, cu atribuțiuni și restricții care garantează seriozitatea tranzacțiilor și buna funcționare a serviciilor respective.

Contravențiile la legile regulamentele t., se judecă de către judecătoriile de ocoale, după constatările făcute de auxiliarii poliției judiciare, membrii și secretarii Camerelor de Comerț și Industrie sau ai t. și inspectorii Ministerului Economiei naționale. Ele se pedepsesc cu amenzi, eliminări din t., temporare sau definitive, etc.

De obicei, t., de vite sunt săptămânale, lunare sau anuale, într-un număr relativ foarte mare, pentru a se da puțință populației să-și valorifice marfa.

În timpul din urmă au luat naștere așa numitele expoziții târguri, - care nu sunt alta decât niște t., cu o expunere mai variată și mai îngrijită, adesea ori organizată de instituțiile statului și târguri de mostre, în care se expun numai probe, mostre, eşantioane, din diferite mărfuri și produse pe baza cărora să închee tranzacțiunile și se fac devere tranzacții bănești,

³ Marea Enciclopedie Agricolă vol. V, Editura PAS, București, pg. 638-640.

urmând ca în urmă să se livreze aceste mărfuri conform cu probele depuse la burse. T. constituesc baze foarte puternice de intensificare a comerțului.”

Indiscutabil, acest text, chiar dacă este de dimensiuni ceva mai mari, totuși, redarea lui în integralitate, cu siguranță, prezintă un interes aparte. Nu plictisește deoarece, textul în cauză, are o mare calitate, calitate care rezultă din capacitatea lui de a surprinde o multitudine de fațete ale tabloului energiilor concentrate în freamătul activităților negustorești din târgurile anilor interbelici. Evident, comparativ cu târgurile din perioada prezentă, diferențele și disproporțiile de orice fel sunt enorme.

Scurcircuitarea traseului normal al istoriei noastre de evenimentele tragice de la mijlocul secolului trecut, și anume participarea la cel de al doilea război mondial, invazia și dominația sovietică și instaurarea comunismului de inspirația bolșevică, au avut efecte dezastruoase asupra întregii societății românești, implicit, și asupra acestui gen de comerț, care, reușise cu pași repezi și siguri, mai ales către sfârșitul perioadei interbelice, să se înscrie pe traiectul unui comerț cu fațete moderne

Comuniștii au acceptat târgurile, dar într-un număr mai redus de localități, cu activitate mult diminuată și la intervale mai lungi de timp. În fapt, târgurile au continuat să funcționeze, mai ales în localitățile ceva mai mari și numai în zilele de la sfârșitul săptămânii, respectiv, sâmbăta sau duminica. Acolo unde tradițiile s-au păstrat, târgurile se puteau ține și cu ocazia anumitor sărbători religioase, care de regulă, urmau orarul campaniilor din agricultură. Așa se face că cele mai multe târguri erau sezoniere și se țineau la intersecția perioadelor de primăvară-vară și vară-toamnă, deci atunci când, locuitorii satelor își *rezolvau* în bună parte disponibilitățile de comerț, fie pentru a vinde minimul surplus de produse sau de animale din gospodărie, fie de a cumpăra diferite unelte de muncă, animale sau alte produse necesare atât familiei cât și propriilor activități productive⁴.

În fapt târgurile au fost pentru țărani, mici insule de libertate, unde se puteau sustrage de la obligațiile la care erau supuși din partea autorităților comuniste de a preda la fondul de stat o cotă care creștea de la un an la altul, din ceea ce produceau în propria gospodărie sau pe micile loturi acordate spre exploatare de cooperativele agricole.

Evident că asupra târgurilor, comuniștii au exercitat presiuni enorme, de natură legislativă, fiscală, administrativă și chiar ideologică. În fapt ei urau orice activitate privată

⁴ Pentru informații și grafice suplimentare, vezi Anexa 1.

care organic nu se supunea controlului lor. Or, târgurile, reprezentau o formă privată de comerț, care natural se re poziționau în afara rețelei comerciale oficiale aparținătoare statului socialist.

Dar insuccesul parțial al comuniștilor de a a minimaliza cât mai mult activitatea comercială din târguri și chiar de a le desființa pe unele dintre acestea poate fi pus pe seama unui mare complex de factori cauzali, dintre care cel mai important a fost tocmai gospodăria țărănească, a cărei existență a făcut posibilă păstrarea nu numai în formă materială, dar și în spirit a tot ceea ce înseamnă satul românesc, și, prin aceasta, a tuturor formelor tradiționale de comerț.

Libertatea dobândită după prăbușirea relațiilor totalitare a deschis câmp liber autorităților locale la organizarea de târguri, oboare de animale sau piețe. Aceste acțiuni nu au fost singulare, ele au venit în mod firesc, deoarece se înscriau în spiritul ce domina perioada anilor '90, de a reda țăranului, în integritatea ei, lumea pe care comuniștii o confiscaseră în urmă cu peste patru decenii.

Dincolo de capitalul politic asumat de inițiatori, trebuie recunoscută și necesitatea economică și socială a acestor acțiuni, deoarece, reprezentau cele mai ieftine oportunități și, în fapt, unicele, prin care se puteau comercializa produsele sau animalele din gospodăriile țărănești, recent eliberate de povara obligațiilor către fondul de stat, dar și cu potențialul de producție mult sporit în urma redobândirii pământului, ca urmare a aplicării reformei de constituire și reconstituire a proprietății funciare, legiferată prin Legea 18/1991.

Un fapt este cert că, prin politicile de reformare, statul a restituit țăranilor pământul, dar nu și piața. Piața în sens organizat, prin care proaspeții împroprietăriți, cu potențialul productiv mult mai mare puteau interacționa într-un cadru comercial atractiv, modern și eficient.

Așa se face că în lipsa pieței, prin care se puteau dezvolta șansele de obținere a veniturilor pentru susținerea cheltuielilor de exploatare din gospodărie, pământul recent redobândit a devenit o povară pentru bugetul familiei. Ca atare, pentru gospodari efectele reformei au fost dramatice și nicidecum în avantajul lor, deoarece:

- au proliferat, în anii următori reformei, forme asociative originale⁵ atipice din punct de vedere al principiilor cooperatiste moderne (salvatoare pentru fosta nomenclatură rurală), pentru exploatarea terenurilor, acum cedate de bunăvoie de noii proprietari;

- a fost reactivată forma de exploatare în arendă a terenului⁶, care, în timp, s-a dovedit ceva mai atractivă pentru proprietari, ceea ce a dus la diminuarea fenomenului asociativ;

- după legiferarea pieței vânzării pământului⁷, pe măsură ce prețurile terenurilor au început să crească, cu deosebire după anii 2004-2005, fenomenul de înstrăinare a luat proporții alarmante, mai ales în zonele preorășenești, susceptibile investițiilor în domeniul imobiliar.

Referitor la dimensiunea și intensitatea activității târgurilor și oboarelor de animale, din mediul rural, datele din tabelul 1 și anexa 1, precum și graficele din figurile 1.1, 1.2 și 1.3, redau un tablou, care, în sinteză, conduce către următoarele concluzii:

- pe regiuni istorice, în județele din Muntenia, cu deosebire Argeș, Buzău și Dâmbovița se înregistrează cea mai mare intensitate, atât a târgurilor cu frecvență mare, cât și a celor de la evenimentele speciale, iar pe ultimele locuri, indiferent de natura târgurilor, sunt județele din Moldova: Vaslui, Suceava și Bacău;
- în cadrul târgurilor cu frecvență mare, indiferent de regiune sau județ, dominante sunt cele săptămânale și numai în mod sporadic sunt cele zilnice, bilunare și lunare;
- târgurile sezoniere sunt dispuse în perioadele calde ale anului, din care cauză curbele din cele trei grafice, urmează toate același traseu, dar cu intensități diferite, pe județe, și anume: nivele minime în lunile friguroase, și înalte în lunile din sezoanele calde;
- târgurile sezoniere marchează un eveniment special, din care, cele mai des întâlnite sunt cele de natură religioasă (ex. Floriile, Duminica Tomii, Rusaliile, Sf. Ilie, Sf. Maria, Sf. Paraschiva, Sf. Dumitru), urmate îndeaproape de cele prin care se sărbătoresc anumite evenimente culturale speciale din viața comunității respective (ex. ziua comunei, ziua eroilor, ziua recoltei sau ziua unei personalități istorice, științifice, literare);
- chiar dacă de cele mai multe ori sunt asemănătoare, totuși, anumite aspecte de natură structurală fac, ca între târgurile cu frecvență mare și cele sezoniere, să fie totuși, anumite deosebiri, și anume:
 - în târgurile zilnice, săptămânale, bilunare sau lunare predomină activitățile comerciale, în care se regăsesc și cele privitoare la comerțul cu mărfuri agroalimentare, animale și păsări; toate aceste activități sunt foarte rar întâlnite în celelalte categorii de târguri;
 - în târgurile sezoniere organizate cu prilejul unor evenimente speciale se manifestă un grad foarte mare de participare și implicare din partea locuitorilor din zonele respective, ele fiind acceptate de cele mai multe ori ca adevărate sărbători, în care activitățile sociale, culturale, sportive sau religioase devin prioritare, iar cele comerciale, fiind în subsidiar, dar nu și excluse.

⁵ Legea nr. 36/1991, privind asocierea în agricultură

⁶ Legea nr. 16/1994, privind arendarea terenurilor

⁷ Legea nr. 53/1997, privind vânzarea/cumpărarea terenurilor agricole

Tabelul nr.1

**Principalii indicatori de analiză a târgurilor sătești, pe anumite județe*,
grupate pe principalele regiuni istorice,
respectiv Muntenia, Moldova și Transilvania, în anul 2015**

Județele pe regiuni istorice	Localități organizatoare de târguri și oboare de vite	din care, în funcție de frecvența și natura evenimentului:		Frecvența și natura evenimentului:		% comune organizatoare din total comune din județ	Venit total mediu lunar/loc.
		cu frecvență mare	la evenimente speciale	Total (zilnice, săptămânale, bilunare, lunare)	Total (religioase, culturale, altele)		
UM	-nr.-	-nr.-	-nr.-	-nr.-	-nr.-	%	lei/pers
Muntenia	274	127	217	145	373	75.76%	703.0935
Moldova	124	106	38	108	96	47.07%	641.828
Transilvania	104	55	75	62	342	46.92%	766.178

*Județele analizate au fost selectate în mod aleatoriu. Sursele de date au fost site-urile Consiliilor Județene respective.

Fig.1. Graficele lunare ale târgurilor țărănești organizate în mediul rural, cu ocazia unor evenimente speciale, în anul 2015**

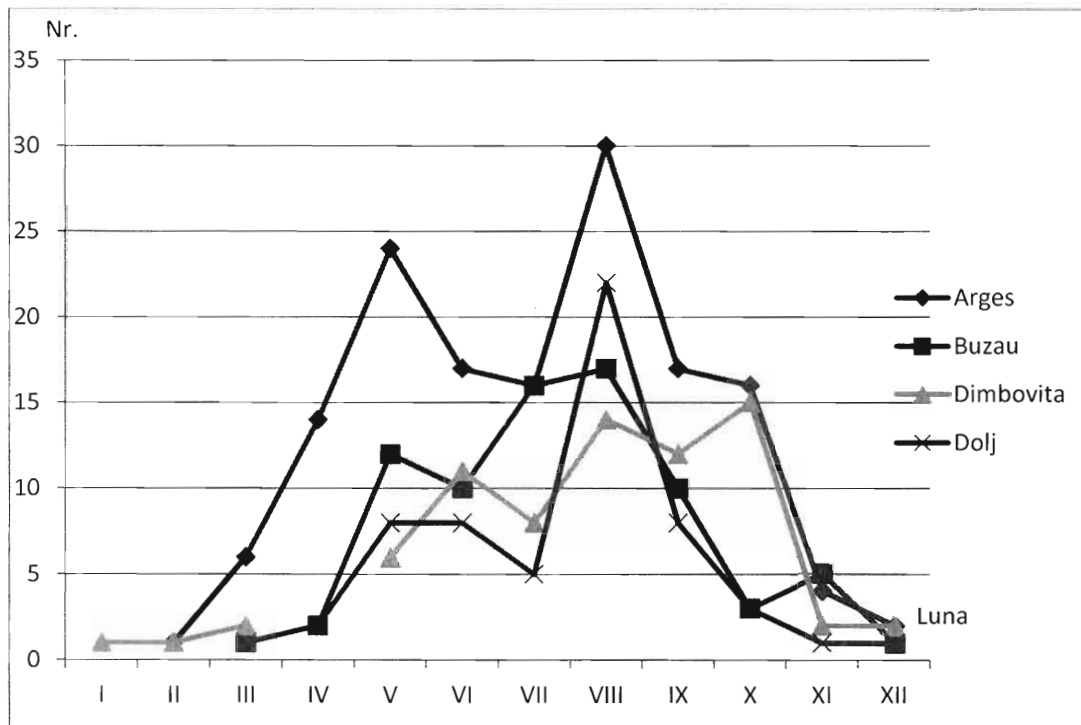

Fig.1.1. Muntenia

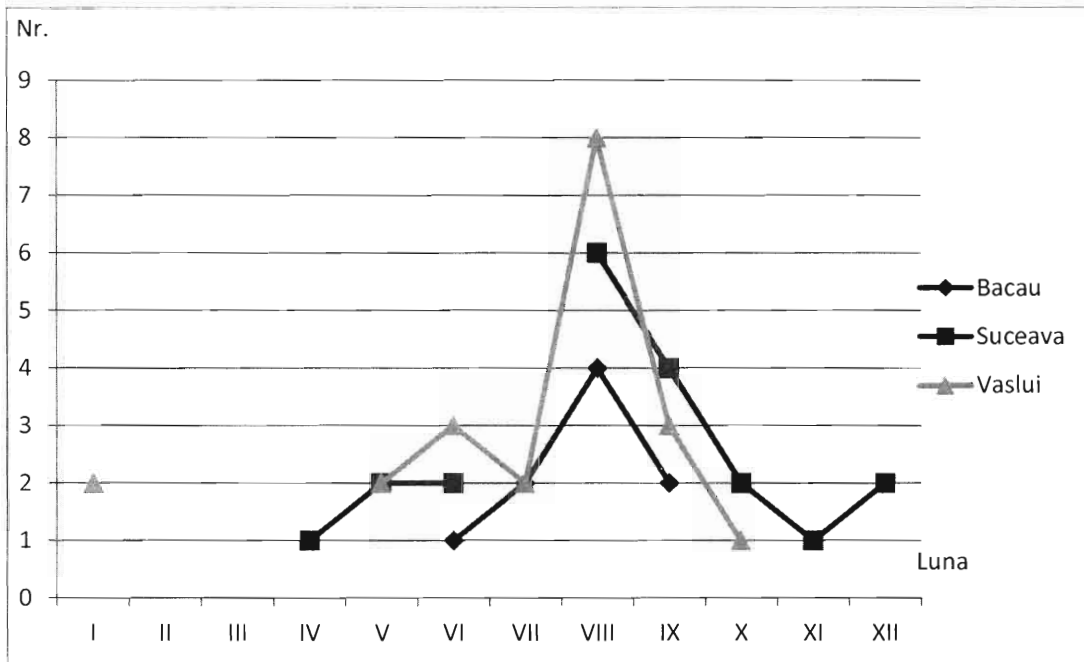

Fig.1.2 Moldova

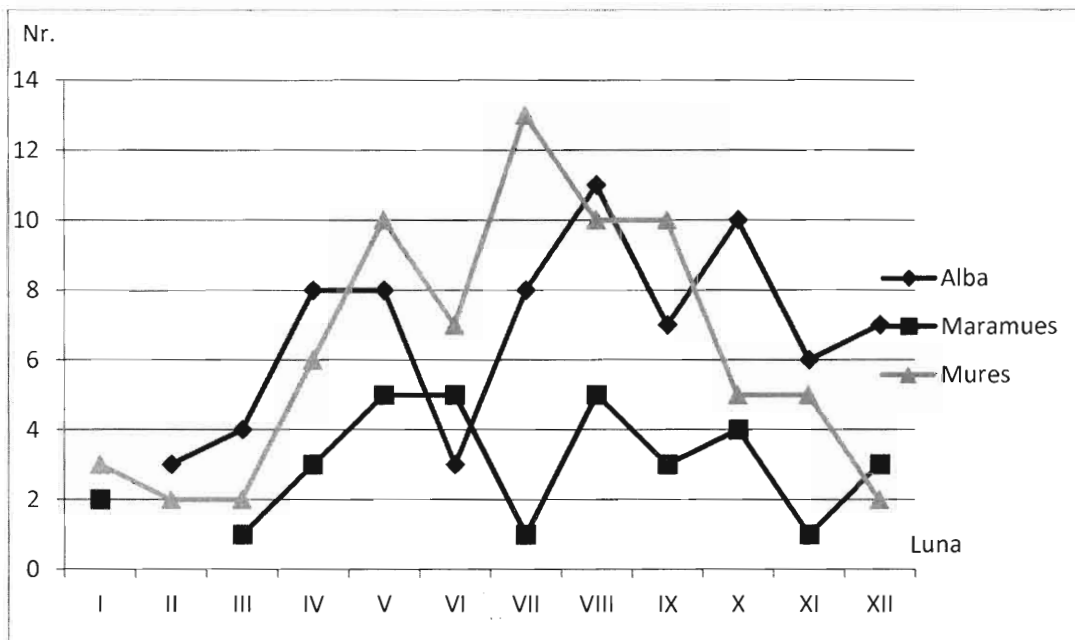

Fig.1.3. Transilvania

Fac excepție piețele, târgurile și oboarele de animale din orașe, precum și cele comunale, dar cu frecvență mai mare, respectiv cele zilnice, săptămânale, bilunare sau lunare.

Graficele prezintă dimensiunea și amplitudinea problemei studiate pe principalele trei regiuni istorice ale României, respectiv Fig. 1.1, Muntenia, Fig 1.2 Moldova și Fig. 1.3 Transilvania și pe anumite județe din componența acestora, alese în mod aleatoriu. Pentru documentare au fost folosite datele din site-urile Consiliilor județene respective.

În fapt, târgurile actuale, sunt imaginea tridimensională a capitalismului de tip rural, unde autoritatea este volatilă, mărfurile sunt ieftine, iar muzica este dominată de manele.

Pentru autorități, târgurile sunt acceptate, în cea mai mare parte, ca surse sigure de venituri pentru bugetul local. Nu cu mulți ani în urmă, un primar dintr-o localitate dintr-o zonă de deal-munte, cu circa 4000 de locuitori, și care se lăuda cu inițiativa că a organizat în comuna pe care o conducea un târg comunal (dar într-o zi de la mijlocul săptămânii, deci, cu mai puțin interes comercial), îmi mărturisea că veniturile rezultate din taxarea micilor comercianți erau suficiente pentru a acoperi fondul de salarii pentru toți angajații din primărie.

Spusele primarului nu trebuie judecate prin prisma adevărului contabil, dacă taxele de târg au avut sau nu capacitatea de a acoperi salariile funcționarilor, ci prin modul prin care el înțelegea rolul și importanța acestui gen de comerț pentru economia rurală. Pentru primar, importante erau, cu deosebire, veniturile din taxe și nu faptul că localnicii aveau posibilitatea de a accede la o formă de comerț mult mai atractivă decât cea oferită de rețeaua comercială din zonă, cu activitate permanentă.

În aceste condiții, devine evident interesul unilateral al autorităților, fapt ce face ca, pentru decidentul de politică economică, informațiile privitoare la târgurile comunale să fie puține și cu un grad ridicat de relativitate, deoarece:

- regulile sunt puține, dar și cele care sunt, de cele mai multe ori par golite de conținut;
- cutuma este lege, iar legea greu își face simțită prezența;
- autoritatea este difuză și cu prezență ineficace, iar taxarea subiectivă⁸.

Primăriile, sub autoritatea cărora se află târgurile, oferă puțin sau aproape nimic pentru buna desfășurare a acestora.

Sunt departe vremurile când activitățile din târguri erau corect organizate, deoarece se desfășurau într-o incintă bine delimitată și împrejmuită, cu spații acoperite pentru expunerea mărfurilor, cu posibilități de acces la instalațiile de alimentare cu apă, cu birouri ale

⁸ Referitor la modul cum înțeleg autoritățile să rezolve în spiritul legii activitățile din târgurile și oboarele comunale, redăm în Anexa I, trei articole apărute în presa locală argeșană, între anii 2013-2015, din a căror lecturare răzbate, încă, frânturi din ideologia și mentalitatea perioadei comuniste, păstrate în apucăturile deloc umane și, parcă pline de ură proletară, a unor reprezentanți ai puterii publice față de țărani.

administrației, cu laboratoare de control fitosanitar, cu zone speciale pentru oboarele de vite, cu grupuri sanitare și altele.

Acum, târgurile, mai ales cele care au apărut după '90, sunt organizate pe terenuri virane sau chiar pe marginea șoselelor sau a drumurilor comunale, fiind lipsite de minime amenajări care să reflecte un comerț civilizat.

Aparent, structura produselor oferite spre vânzare este relativ diversificată, dar proporția covârșitoare o formează mărfurile neagricole.

Produsele alimentare și agricole, precum și animalele provin, în marea lor majoritate, din gospodăriile țărănești. Mai nou, își fac simțită prezența, din ce în ce mai atractivă, diverse produse alimentare procesate în capacități cu profil industrial și care încearcă să păstreze caracteristicile produselor tradiționale similare.

Reprezentative aici sunt laptele și produsele din lapte, carnea și produsele din carne, peștele legumele, fructele, cartofii, dar și cerealele, în care predomină porumbul și grâul, precum și multe alte produse.

Incontestabil este faptul că, prezența produselor și animalelor din gospodării, în târguri sau oboare, este din ce în ce mai anemică.

Scăderea dramatică a efectivelor de animale din ultimul sfert de secol a fost cu efecte negative și în activitatea acestui gen de comerț.

Totuși, unele târguri sau oboare, specializate pe comercializarea anumitor produse sau specii de animale, și cu activitate în momentele de maximă cerere din partea cumpărătorilor, au reușit să-și păstreze caracterul funcțional, în multe cazuri chiar crescător. (Anexa 2, exemple).

O succintă radiografie asupra principalelor caracteristici, prin care se identifică vânzătorii de produse agricole, relevă următorul tablou:

- relativă specializare și cu o frecvență ceva mai mare a celor care oferă lapte și produse din lapte, carne și produse din carne, precum și alte produse prelucrate, iar în sezoanele de după recoltare și a celor ce vând legume, fructe, cartofi, struguri sau cereale.

- cei ce oferă cereale, care sunt din zonele de șes, urcă încă pe traseele tradiționale aproape tot timpul anului la târgurile din deal și munte, la fel cum cei din bazinele horticole consacrate, coboară către localitățile din câmpie cu produsele lor specifice, fructe și produse din fructe;
- vânzarea animalelor sau păsărilor este un eveniment cu totul special și nicidecum o anume specializare în gospodărie și ține mai mult de nevoile economice ale familiei. În acest caz, specializarea sau profilarea pe comerțul cu animale este mai mult în zona de acoperire al unor firme private.

Mărfurile neagricole și nealimentare care predomină în majoritatea târgurilor, sunt din cele mai diverse, cu trebuință pentru familie sau gospodărie, de calitate slabă, și, ca atare, foarte ieftine, deoarece sunt fie din cele second hand, fie de fabricație îndoielnică, cu proveniență din țări asiatice precum China sau Turcia sau de la diverși producători autohtoni, greu de identificat și de la care garanția calității este aproape imposibil de obținut.

Modul de expunere sau prezentare a mărfurilor nu oferă imaginea unui comerț cât de cât civilizată. Negustorii, în marea lor majoritate, își expun mărfurile fie direct pe pământ, fie cu ajutorul unor anumite platforme sau schele foarte simple, din lemn sau metal, pe care le montează și demontează cu ocazia fiecărui târg la care participă.

Trebuie subliniat faptul că după liberalizarea activităților comerciale și proliferarea numărului de târguri a apărut o categorie aparte de negustori, specializați pe anumite genuri de mărfuri și care se deplasează de la un târg la altul, situate într-o anumită zonă geografică, de cele mai multe ori cu reguli culturale cât mai apropiate în funcție de arealul de desfășurare al acestora.

Cea mai mare parte dintre comercianți sunt locuitori ai satelor din zonele unde ei își desfășoară activitățile negustorești. Dar, față de consătenii lor aceștia se personalizează nu atât prin bunăstarea acumulată, ci mai ales prin spiritul antreprenorial, cu totul aparte, dacă se are în vedere, că în inițierea afacerii au avut de cele mai multe ori un minim de cunoștințe de specialitate, cât și de capital investițional.

În plus, odată cu trecerea timpului, cea mai mare parte dintre aceștia și-au dovedit rezistența și stoicismul de excepție în fața presiunilor din partea factorilor de risc (naturali, sociali și chiar politici), precum și puterea de adaptare la toate schimbările și modificările

intervenite în sistemul regulilor administrative, precum și a celor de natură fiscală, de protecția mediului, de protecția consumatorului, etc.

Târgurile sătești reprezintă singura formă de comerț cu activitate la vedere și cu reguli minime în cadrul cărora țărani pot accede pentru valorificarea propriilor produse sau animale. Totuși în anumite situații speciale pot apărea și interdicții, cu acoperire totală sau parțială. De regulă astfel de variante s-au impus în perioadele de manifestare a unor boli sau epidemii la animale sau păsări, cu risc pentru sănătatea umană, precum gripa aviară, boala limbii albastre și pesta porcină. Este adevărat că prezența țăranilor, în calitate de vânzători, este foarte redusă și cu tendințe evidente de scădere, comparativ cu volumul total al unui astfel de comerț? Rarefierea prezenței produselor și animalelor provenite din gospodărie este o consecință directă a caracteristicilor prin care se definește în prezent gospodăria țărănească, și anume: proprietate funciară redusă, personal îmbătrânit, capital de exploatare rudimentar, spirit antreprenorial prins în capcanele tradiționalismului, sprijin public îndreptat către scopuri sociale și mai puțin pentru producție, și altele.

În fapt, țăranii sunt prezenți în târguri, în special în calitate de cumpărători. În mod evident preferințele lor se îndreaptă către mărfurile mai ieftine și de strictă necesitate: fie pentru utilități gospodărești, fie pentru nevoile familiei. În gama preferințelor lor, puține sunt produsele de lux sau cu utilitate decorativă.

Târgurile sunt, în bună parte, forme de comerț închise. Închise, deoarece principalii actori, respectivii vânzătorii și cumpărătorii sunt țăranii, și foarte puțini, alții decât aceștia. Chiar dacă predomină mărfurile neagricole și nealimentare acestea nu schimbă cu nimic caracterul închis al târgurilor, deoarece mărfurile în cauză sunt procurate de comercianți din marile angoururi și ulterior vândute țăranilor. Foarte puține din produsele din gospodărie, ajung la străini, ele tot către țărani sunt vândute. Totuși, în preluarea animalelor de la țărani, pe fondul vidului de autoritate și a unei concurențe palide, în unele târguri își fac simțită prezența o categorie aparte de **samsari**, cu practici comerciale ce țin mai mult de latura infracțională a acestei activități. În esență, scopul acestora, este de a prelua animale sau produse în condiții cât mai dezavantajoase pentru producători și de a le revinde, în cazul unor animale chiar după sacrificarea acestora, la prețuri care să le permită obținerea unor câștiguri cât mai mari. Evident că, pe tot lanțul de desfășurare, activitatea acestor așa ziși întreprinzători, sau mai bine spus falși întreprinzători, este în afara oricărui reguli de comerț civilizate, dar și cu sustragere de la orice formă de control sau taxare din partea autorităților. Iată de ce târgurile

se manifestă ca forme de comerț insularizate și cu minime legături față de restul formelor de comerț cu activitate permanentă.

Târgurile sătești sunt organic legate de aproape toate activitățile ce privesc ruralul românesc, ele putând fi un suport real, mai ales prin potențialul pe care îl au în dezvoltarea tuturor activităților economice, dar mai ales pe cele de natură agricolă. Dar, târgurile sunt printre puținele activități din rural care nu se bucură de un sprijin financiar, național sau european, pe măsura importanței reale pe care acestea o au în lumea satelor. Comparativ cu filosofia de sprijinire a dezvoltării spațiului rural, această situație îmbracă nu de puține ori, aspecte hilare, chiar grotești. De pildă, în multe localități rurale au fost finanțate proiecte pentru înființarea de parcuri și spații verzi. Din perspectiva finanțatorului acțiunile au fost motivate de necesitatea modernizării și deschiderii către civilizație a vieții locuitorilor din zonă. Lăudabilă generozitatea decidenților publici, dar, pentru beneficiari, adică locuitorii satelor respective, în marea lor majoritate persoane în vârstă, cu preocupări ce nu lasă loc plimbărilor prin parcuri, binefacerile aduse de astfel de obiective au fost minime sau chiar contraproductive.

Tot în această categorie pot fi incluse și investițiile din ultima vreme în satele, sau chiar miile de obiective sociale, culturale și de educație, precum săli de sport, grădinițe, școli, cămine culturale, s.a, a căror funcționalitate este minimă, sau fără, deoarece fie construcția lor a fost supradimensionată, fie rata de depopulare a zonelor respective a fost peste așteptări.

Excluderea târgurilor de la orice formă de finanțare publică, trebuie abordată într un context mai larg ce ține de schimbările induse în modul de funcționare a Politicii Agricole Comune, după 2003.

Începând cu acest an, toate acțiunile de susținere din cadrul Pilonului I, care au funcționat pe tot parcursul celor 40 de ani de la lansarea PAC, produsă în intervalul 1962-2003, au fost decuplate de piață, fiind înlocuite cu altele noi, ce vizau acordarea de subvenții în funcție de dimensiunea proprietății funciare sau de numărul de animale din gospodărie. Drept consecință, toate țările încorporate în uniune, după această dată, nu au mai beneficiat de avantajele susținerii agriculturii în funcție de volumul și calitatea produselor livrate la piață, măsuri care s-au dovedit extrem de stimulative pentru dezvoltarea agriculturii și creșterea bunăstării fermierilor din țările beneficiare. În fapt, stimulentele adoptate după 2003, și cu care se operează în bună parte și în prezent, vizează cu prioritate componenta socială din gospodărie, adică acoperirea cheltuielilor legate de familie și, nicidecum, latura productivă.

În concluzie, față de cele menționate anterior putem considera faptul că târgurile comunale sunt victime colaterale ale acțiunilor de decuplare față de piața a sprijinului acordat agricultorilor, acțiune întreruptă în urmă cu peste 12 ani, deci înaintea intrării României în UE. Ca atare orice demers în direcția finanțării procesului de modernizare a târgurilor comunale cu fonduri europene, are cel puțin pentru actuala etapă, puține șanse de reușită.

O soluție în această direcție poate veni numai dacă se acceptă de către decidenții publici finanțarea din fonduri naționale. Dar o asemenea decizie care ar fi cu efecte imediate în planul relansării vieții economice în multe din comunitățile rurale românești, presupune curaj, transparență și putere decizională. Ori, democrația românească tocmai de aceste trăsături duce mare lipsă.

Concluzia cheie, rezultată în urma acestei analize, și în baza căreia se poate formula un pachet de idei constructive, este aceea că târgurile sătești au avut puterea de a funcționa. În ciuda tuturor mutațiilor și transformărilor din economie și societate și a oricăror factori de presiune sociali, economici sau politici la care au fost supuse. Indiscutabil aceste forme originale de comerț au rațiuni economice și sociale proprii, bine definite. În același timp ele sunt puternic ancorate în mentalul și spiritul populației din zonele în care funcționează.

Dezinteresul atât de evident din partea puterii publice, se manifestă, înainte de toate, prin vidul legislativ din acest domeniu. În fapt, privitor la târgurile comunale nu există, până în prezent, nici o lege cu referire exclusivă⁹.

Târgul comunal are propria personalitate, fapt ce îl deosebește esențial de piața de tip urban. Târgul, acolo unde există, este al unei comunități, sat sau comună, deci, el face parte integrantă din acea lume. Pentru universul satului târgul, indiferent de mărime sau conținut, este un eveniment cu totul aparte. De regulă, târgul concentrează interesul unei bune părți din populația locală. El este așteptat, pregătit și trăit ca pe o sărbătoare. La el participă cât mai

⁹ Pentru a fi corecți față de adevăr, în documentarea noastră a fost identificată o referire de interes pentru târguri și oboare în "Anexa nr. 1 și 2 la Hotărârea de Guvern nr. 383/2015 pentru aprobarea Strategiei Naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2015-2020, din 27.05.2015". Referirea în cauză se regăsește O.U.G nr.28/10.04.2013, prin care este aprobat Programul Național de Dezvoltare Locală coordonat de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice. Printre obiectivele de investiții care pot fi finanțate prin acest program, în mod surprinzător, la punctul "I" se menționează că pe lângă "piețele publice comerciale" pot intra în procesul de susținere și "târgurile (și) oboarele, după caz" pentru "realizarea/extinderea/ reabilitarea/ modernizarea". Dar, referirea în cauză, este suficient de eliptică și ca atare dă posibilitate de interpretare, deoarece nu face trimitere specială la târgurile și oboarele din mediul rural. Ca atare, în competiția pentru obținerea de fonduri de finanțare pot participa, în egală măsură, și târgurile sau oboarele din mediul urban. În aceste condiții. Drept consecință, acestea din urmă, vor fi în mod obiectiv câștigătoare deoarece se bucură de o poziție superioară din punct de vedere al accesului la informații, al nivelului de capitalizare, al calității mijloacelor logistice și altele.

mulți localnici, copii, tineri și mai puțini tineri, purtați fie de interesul cumpărăturilor sau al vânzărilor, fie numai și pentru dorința de a fi prinși în freamătul acțiunilor din jur.

Între târguri și gospodăriile țăranilor, de a lungul timpului, s-au dezvoltat relații simbiotice, reciproc avantajoase. Chiar și în prezent aceste relații încă se păstrează cu toate că în forma lor materială, târgurile au suferit modificări esențiale, modificări prin care încearcă să se apropie de lumea modernă. Pentru târguri, manifestarea relațiilor dintre ele și gospodăriile țărănești, reprezintă principala sursă energetică prin care se alimentează puterea lor de funcționare. Apar și se manifestă aici relații naturale de condiționalitate pe vectorul gospodărie → sat → târg. Ca atare, într-o formulă anticipativă, târgul prin funcțiile sale tradiționale v-a continua să funcționeze numai atâta timp cât gospodăria și, respectiv, satul nu se vor dilua în formele moderne de tip urban.

Progresul, în mod implacabil, v-a pătrunde, și în lumea satului, chiar dacă procesul în sine se v-a desfășura în pași ceva mai lenți față de urban și cu acoperire diferită de la o zonă la alta. Fenomenul în sine va determina transformări esențiale în modul actual de viață al satului românesc. Ca atare, în procesul de metamorfozare, satul, va adopta un alt stil de viață, în care formele vechi, de tip tradițional se vor dilua, iar locul lor va fi luat de acele activități ce pot rezista prin gradul mai ridicat de utilitate, randament și eficiență.

Față de progres, târgul poate fi în dublă poziție: 1. fie vector de promovare a noului; 2. fie oaze de menținere și perpetuare a tradiționalismului, ceea ce poate mări rezistența lumii rurale la factorii de modernitate.

Dar, indiferent de natura abordărilor asupra târgurilor se impun multiple acțiuni din partea factorilor de decizie, cu egală responsabilitate, atât de la nivel național, cât și local. Scopul acțiunilor respective este de a da putere acestor târguri sătești de a deveni platforme moderne și eficiente de comerț, indiferent de natura produselor, mărfurilor sau a animalelor ce fac obiectul acțiunilor în cauză. Expunem mai jos, o scurtă listă de acțiuni ce s-ar putea finaliza cu îmbunătățirea activității târgurilor sătești, cu referire specială la cele cu activitate frecventă.

- Recunoașterea oficială a rolului și importanței târgurilor în dezvoltarea acțiunilor de piață din satele românești;
- Elaborarea unui pachet legislativ propriu, cu responsabilități bine definite din partea autorităților și cu drepturi și obligații corect și clar stabilite atât pentru producătorii agricoli, cât și pentru comercianții produselor respective;

- Reabilitarea și modernizarea activității târgurilor sătești, sub toate aspectele după planuri standardizate care să respecte toate regulile în vigoare pentru ca acestea să devină locuri de comerț civilizate, după modelul piețelor volante agroalimentare din statele europene dezvoltate;
- Diluarea caracterului închis al activității din târguri, în sensul sprijinirii comercianților prin a căror activitate produsele și animalele procurate de la producători, pot intra într-un flux comercial organizat în vederea stocării, prelucrării, în scopuri tradiționale sau industriale și, ulterior, valorificarea acestora pe diverse canale eficiente.
- Recunoașterea și atestarea prin înscrisuri oficiale, nu numai a calității de producător agricol, dar și pe aceea de comerciant, în care scop se impune organizarea unor cursuri pregătitoare, de tip vocațional, sub directă coordonare a unor instituții de învățământ cu autoritate în domeniu: licee de specialitate și chiar universități, după modelul din Marea Britanie.
- Alocarea de fonduri, din surse naționale, pentru finanțarea proiectelor de reabilitare sau modernizare a infrastructurii din târguri.
- Constituirea unei structuri de natură administrativă, cu responsabilități și atribuții special definite, fie din subordinea Ministerului Agriculturii, fie a Ministerului Dezvoltării Regionale prin care să se urmărească buna desfășurare a activităților de orice fel din toate genurile de târguri și oboare.
- Configurarea unei structuri asociative în parteneriat public privat, cu rol de reprezentativitate a târgurilor și a producătorilor și cumpărătorilor, în fața autorităților locale și /sau naționale.
- Atribuțiile unei astfel de structuri pot fi cu succes preluate de Camerele Agricole, în condițiile funcționării acestora în conformitate cu responsabilitățile stabilite prin lege.
- Crearea unui cadru legal permisibil procesului de privatizare a acestor activități și de scoaterea lor de sub tutela autorităților publice locale.
- Constituirea în cadrul târgurilor a unor platforme speciale pentru funcționarea unor burse locale de mărfuri și animale, preluând unele modele funcționale simple, dar operaționale, din agricultura țărilor vest europene.
- Configurarea la nivel național a unei rețele de comunicare on-line între birourile de informare, care ar trebui să funcționeze la nivelul fiecărui târg sau piețe cu activitate frecventă.

Indiscutabil, târgurile sătești, ca forme de viață tradiționale sunt departe de momentul închiderii porților, chiar dacă categoria adversarilor este mult mai numeroasă și puternică decât grupul celor dispuși să le susțină.

În categoria adversarilor, paradoxal, pe primul loc se poziționează relațiile de tip capitalist, dominante în ultimul sfert de veac, și atât de apropiate prin spirit de multitudinea întreprinzătorilor ce animă târgurile, dar, care, nu au contribuit cu nimic, în sens pozitiv, la așezarea acestor activități în matricea unui comerț modern, civilizat.

Pe loc secund se află progresul, ca fenomen, a cărui prezență este tot mai pregnantă în mediul rural, dar care nu a fost în măsură să aducă nimic nou în zona acestui gen de activități.

Deloc de neglijat este și atitudinea autorităților, neglijentă, indolentă, pasivă, dezinteresată dar, și agresivă uneori. Atitudini, induse, nu atât de neputința de a gestiona corespunzător acest sector al economiei, ci mai mult din dorința de a nu face ceva ce nu este agreat de politicile europene.

Este evident că târgurile sunt victime ale unor atitudini greu de particularizat, prin care se urmărește îndepărtarea producătorilor agricoli, cu deosebire a celor cu proprietăți mici și foarte mici de piață, adică de orice formă de comerț prin care aceștia și-ar fi putut trage surse suplimentare de venituri necesare propriei lor dezvoltări.

Fără acces la piață, sau cu acces restricționat, așa cum se petrec faptele în prezent, categoria producătorilor de tip familial se va diminua, iar odată cu ei și satul, prin toate componentele lui, care în prezent îi dau personalitate.

O imagine a viitorului poate fi și aceasta: în locul țăranilor vor apărea ferme din ce în ce mai mari și mai industrializate, iar pe terenurile unde cândva au funcționat târgurile vor răsări clădiri pentru noile supermarketuri.

Proiecția viitorului satului românesc, sintetic redată anterior, poate că este posibilă, dar viața este plină de necunoscute.

Mai este ceva! Răbdarea este și ea o formă de luptă. Până acum, în toată istoria, țăranul, chiar dacă a suportat multiple lovituri, totuși a avut răbdarea să aștepte momentul când victoria a fost de partea lui. Din această cauză și multe altele nu am nici-o îndoială că și în acest caz istoria se va repeta, fiind tot de partea celui ce-și apără familia și proprietatea, adică a țăranului.

Bibliografie

Marea Enciclopedie Agricolă, vol. V, Editura PAS, București, 1943.

Legea nr. 36/1991, privind asocierea în agricultură

Legea nr.16/1994, privind arendarea terenurilor

Legea nr. 53/1997, privind vânzarea/cumpărarea terenurilor agricole

O.U.G nr.28/10.04.2013, prin care este aprobat Programul Național de Dezvoltare Locală coordonat de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice

Anexa 1

Comune pe municipii orășene	Localități organizatoare de târguri și oboare de vite	din care, în funcție de frecvența și natura evenimentului:		Frecvența și natura evenimentului:				% comune organizatoare din total comune din județ	Nr. persoanelor din mediul rural ce revine în medie pe un eveniment			Venit total mediu lunar/loc.
		cu frecvență mare	la evenimente speciale	Total, din care:		Total, din care:			Total	Cu frecvență mare	La evenimente speciale	
				a. zilnice	b. săptămânale	c. culturale	c. altele					
Alba	-nr.-	-nr.-	-nr.-	-nr.-	%	-nr.-	%	%	-nr.-	-nr.-	-nr.-	lei/pers
Arad	72	24	48	24	100%	157	100%	75.79%	1793.09	13522.92	2067.20	726.382
Bacău				a) 24	100.00%	a) 62	39.49%					
Bihor				b) 0	0.00%	b) 23	14.65%					
Botoșani				c) 0	0.00%	c) 72	45.86%					
Buzău	70	39	63	d) 0	0.00%							
Cluj				46	100%	78	100%	85.37%	2168.10	5844.43	3446.72	661.9
Constanța				a) 1	2.17%	a) 29	37.18%					
Craiova				b) 43	93.48%	b) 22	28.21%					
Dej				c) 0	0.00%	c) 27	34.62%					
Giurgiu				d) 0	0.00%							
Harghita				6	100%	80	100%	70.73%	4235.67	60711.33	4553.35	726.382
Ialomița	58	6	57	a) 0	0.00%	a) 59	73.75%					
Iasi				b) 6	100.00%	b) 16	20.00%					
Mehedința				c) 0	0.00%	c) 5	6.25%					
Mureș				d) 0	0.00%							

Numele pe uni tate	Localități organizatoare de târguri și oboare de vite	din care, în funcție de frecvența și natura evenimentului:		Frecvența și natura evenimentului:				% comune organizatoare din total comune din județ	Nr. persoanelor din mediul rural ce revine în medie pe un eveniment			Venit total mediu lunar/loc.
		cu frecvență mare	la evenimente speciale	Total, din care:		-nr.-	%		Total	Cu frecvență mare	La evenimente speciale	
				a. zilnice b. săptămânale c. bilunare d. lunare	a. religioase b. culturale c. altele							
A	-nr.-	-nr.-	-nr.-	-nr.-	-nr.-	%	-nr.-	-nr.-	-nr.-	lei/pers		
Dolj	74	58	49	69	100%	100%	58	100%	2448.99	4507.57	5362.45	697.71
				a) 2	2.90%	29.31%	a) 17					
				b) 67	97.10%	18.97%	b) 11					
				c) 0	0.00%	51.72%	c) 30					
				d) 0	0.00%							
ova												
ău	31	29	7	26	100%	100%	9	100%	9819.29	13218.27	38186.11	641.828
				a) 1	3.85%	44.44%	a) 4					
				b) 25	96.15%	22.22%	b) 2					
				c) 0	0.00%	33.33%	c) 3					
				d) 0	0.00%							
ava	47	40	10	43	100%	100%	51	100%	3965.93	8669.70	7309.75	641.828
				a) 0	0.00%	96.08%	a) 49					
				b) 42	97.67%	0.00%	b) 0					
				c) 0	0.00%	3.92%	c) 2					
				d) 1	2.33%							
ui	46	37	21	39	100%	100%	36	100%	3126.44	6012.38	6513.42	641.828
				a) 0	0.00%	44.44%	a) 16					

Comune pe municipii orășene	Localități organizatoare de târguri și oboare de vite	din care, în funcție de frecvența și natura evenimentului:		Frecvența și natura evenimentului:				% comune organizatoare din total comune din județ	Nr. persoanelor din mediul rural ce revine în medie pe un eveniment			Venit total mediu lunar/loc.	
		cu frecvență mare	la evenimente speciale	Total, din care:		Total, din care:			Total	Cu frecvență mare	La evenimente speciale		
				a. zilnice b. săptămânale c. bilunare d. lunare	%	a. religioase b. culturale c. altele	%						
1	-nr.-	-nr.-	-nr.-	-nr.-									
				b) 39	100.00%	b) 6	16.67%						
				c) 0	0.00%	c) 14	38.89%						
				d) 0	0.00%								
vania													
a	30	11	24	12	100%	189	100%	44.78%	697.26	11679.17	741.53	757.22	
				a) 0	0.00%	a) 0	0.00%						
				b) 8	66.67%	b) 1	0.53%						
				c) 0	0.00%	c) 188	99.47%						
				d) 4	33.33%								
ureș	30	18	16	21	100%	35	100%	47.62%	3588.63	9569.67	5741.80	784.094	
				a) 0	0.00%	a) 7	20.00%						
				b) 19	90.48%	b) 25	71.43%						
				c) 2	9.52%	c) 3	8.57%						
				d) 0	0.00%								
eș	44	26	35	29	100%	118	100%	48.35%	1866.05	9458.93	2324.65	757.22	
				a) 1	3.45%	a) 8	6.78%						
				b) 25	86.21%	b) 19	16.10%						
				c) 2	6.90%	c) 91	77.12%						